

БЕЛАРУСЬКІ мастакі сустрэнуцца на V рэспубліканскім з'ездзе для гарачай размовы аб тым, што іх радуе і турбуе і як найлепшым чынам выканаць свой выскародны абавязак перад народам.

Роля мастака ў развіцці культуры сацыялістычнага грамадства надзвычай вялікая.

«Мастацтва і літаратура нашай краіны, — гаворыць М. С. Хрушчоў, — могуць і павінны дабіцца таго, каб стаць першымі ў свеце не толькі па багачэўстве, але і па мастацкай сіле і майстэрству».

Жывапісьці і скульптары Савецкай Беларусі не баляі марна час у вырашэнні гэтай задачы. З'явілася багата новых твораў. Мы маем на ўвазе лейніну З. Азгура і К. Касачова, А. Глебава і А. Шыбева. Створаны кампазіцыі, ў якіх адлюстраваны велічныя падзеі савецкіх людзей і дні Алчыннай вайны, натхненна дзейнасць беларускага народа ў будучыню камунізма.

І. Стасевіч, М. Гунічэў і іх таварышы зацікавіліся новабудовамі сям'ягодкі людзей, якія ствараюць Бранскую гідрэлектрастанцыю і Паліцкі нафтаперагонны завод, Салігорскі каляны камінават, які пабудавалі Васілевічэўскія ДРЭС.

Пашырэнне інтэрнацыянальнага сувязі жывапісьці і скульптуры з мастацтвамі краін народнай дэмакратыі, з мастацтвамі Кітая, Албаніі і іншымі, узрасце іх роля ў камуністычным выхаванні народа.

На аснове метаду сацыялістычнага рэалізму нашы мастакі ўдасканаліваюць прафесіянальнае майстэрства, авалодваюць новымі тамамі і жанрамі.

Як паказалі рэспубліканская выстаўка выяўленчага мастацтва, прысвечаная 40-годдзю БССР, жывапісь, тэматычныя і персанальныя экспазіцыі новых твораў, сапраўды поспех беларускіх майстроў мелі ў тых выпадках, калі ставіліся да жыцця не як абывацкага суарыялізі, а як творцы яго і ўдзельнікі вялікага ўсенароднага подзвігу.

Мы часцей знаёмімся ў іх кампазіцыях з псіхалагічна-пераканальнымі партрэтамі сучаснікаў, з багатым унутраным светам савецкіх людзей, хоць і да гэтага часу сюжэтна-тэматычныя кампазіцыі на асноўнага тэмы ачы не займаюць належнага месца ў творчасці нашых мастакоў.

Новыя рысы ўласцівы многім пэўнакам беларускай прыроды. Больш пазіў і заміланна рэднымі паляткамі мы знаёмім у іх графічных лініях. Цікавейшымі сталі кніжныя ілюстрацыі, больш дасціпнай — сатыра.

Добрае слова можна сказаць і аб творчых намаганнях тэатральных дэкаратараў. Ёсць поспехі ў дзейнасці А. Грыгарыяна, П. Масленікава, Я. Нікалаева і некаторых іншых. І разам з тым нельга не згадаць дэкаратараў беларускіх тэатраў за тое, што яны рэзка запрашаюць да афармлення спектакляў другіх нашых майстроў.

Дрэня, што і самі дэкаратары не праўдліва асабліва ініцыятывы і энергія ў гэтым напрамку і больш увагі аддаюць станковаму жывапісу. Заслугоўваюць цёплую ўвагу і тые майстры, якія аддаюць сваё майстэрства ўпрыгожванню побыту савецкага чалавека, працуючы ў прыкладным жанры.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛНЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 29 (1458) Субота, 9 красавіка 1960 года Цана 40 кап.

ГАЛОЎНАЯ ТЭМА

Поруч з прафесіянальнымі творцамі актывна працуюць у галіне сучаснай тэматыкі і народныя ўмельцы. Нямае зроблена беларускімі мастакамі і ў ажыццяўленні лейнінскага плана манументальнай прапаганды, а таксама ў жанры мастацкага і палітычнага плаката.

Разам са старэйшымі, шырока вядомымі майстрамі, значных поспехаў ў сваёй творчасці дасягнулі маладыя жывапісьцы, скульптары і графікі. Іх голас усё больш магутна гучыць на тэматычных і жанравых выстаўках.

Дыскусія, якая разгорнецца на з'ездзе, павінна быць сканцэнтравана на галоўных праблемах ідэянасці і майстэрства твораў жывапісу, скульптуры і графікі, на тым, як найлепшым чынам паставіць іх на службу савецкаму народу.

Такая размова неабходна, бо на выстаўках у нас яшчэ даволі часта экспануюцца творы шырока і трафарэтным, не пазбаўленыя фальшы і паўтэрты, а кампазіцыі, у якіх высокае нахненне заменена рамесніцкім каправаннем прыватных фактаў жыцця. Далейка не ўсе мастакі асэнсавуюць у сваіх кампазіцыях з'вяз жыцця з належнай філасофскай глыбіняй. Замест адлюстравання на палотнах тыповых, найбольш істотных рысаў рэчаіснасці некаторыя аўтары задавальняюцца павярхоўным, абывацкім апісаннем другародных падзей.

Гэта здаецца таму, што ўзровень аб рэчаіснасці і героях-сучаснікаў узнікаюць у асобных жывапісцаў і скульптураў на аснове застарэлых эстэтычных норм або па фоталістрацыях, а не на глебе непасрэднага, глыбокага вывучэння творчых падзей наватараў сацыялістычнай індустрыі і сельскагаспадарчай вытворчасці.

Наша жыццё цудоўнае незвычайным харавом. Той мастак, які валодае вострым зрокам, гарачым сэрцам і дапытлівай думкай, здолее знайсці ў ім усё, што блізка таленту, траматічна і ізаляма і эмацыянальнаму свету творцы.

Уменне ўбачыць найбольш значнае ў багатым падзеямі і фарбамі жыццё, у прымы сучаснікаў — найлепшы спосаб пазнавання ад мадэрнісцкіх уплываў і натуралістычнага суарыялізму ў творчасці. Плённаму развіццю нашага мастацтва адольвае шкоднае нуднае фатаграфічнасць і вычвараны эстэтызм фарм.

Вельмі пажадана, каб у спрэчках на з'ездзе па праблемах сучаснай эстэтыкі і творчай практыкі прамоўцы выказалі думкі па важнейшых тэатэрычных пытаннях: аб традыцыях і наватарстве, аб сучасным стылі, нацыянальнай форме і своеасабаісці мастацтва, па праблемах стварэння паўнакроўнага характару сучасніка.

Гэта тым больш важна, што крытыкі поруч з карыснымі даследамі ўнеслі і нямаюць блытаніны ў гэтыя пытанні.

СУЧАСНАСЦЬ — НА ЭКРАН

За апошні час беларуская кінамастацтва дамаглася прыкметных поспехаў. Нямае выпушчана на экран хранікальна-дакументальных і навукова-папулярных фільмаў, у якіх адлюстраваны поспехі народа ў камуністычным будаўніцтве. Лейнісім жыцця рэспублікі стала беларуская кінахроніка. Добрую славу кінастудыі «Беларусьфільм» прынеслі гэтыя мастацкія фільмы апошніх год, як «Чырвоныя лісьце», «Гадзінкі спыніўся апоўначы», «Міколка-паравоз», «Дзяўчынка шукае бацьку». Аб значных творчых магчымасях, высокай мастацкай патрабавальнасці калектыву сведчаць гэтыя творы.

Але ўсе яны прысвечаны падзеям мінулага. Фільмаў на сучасную тэматыку кінастудыя выпускае неадвальна мала і большасць з іх не задавальняе высокай эстэтычнай густы і патрабаванні савецкіх людзей. Узняць хоць бы дзве мінулагодныя карціны «Строгая жанчына» і «Кананіна трыба даражыць». Не задавальняе іх ідэяна-мастацкі ўзровень. Герой на экране атрымаўся значна бяднейшай духоўна, чым у жыцці. Павярхоўнасць у вырашэнні тэмы, схематызм сітуацыі, прастэліныя вобразы — вось асноўныя хібны гэтых твораў. Учынкі герою на экране не з'яўляюцца для глядача павучальнымі.

У многіх фільмах на тэмы сучаснасці беднасць думкі спалучаецца з прымітыўнасцю мастацкай формы, натхненна творчасць падмяняецца рамяством. З фільмаў ў фільм пераходзяць аднастайныя, спрэчаныя канфіліты, схематычныя вобразы, рамесніцкія прыёмы. Усё гэта вынік павярхоўнага ведання кіназдымацкага жыцця, вынік самазаісакоенасці, адсутнасці смелых пошукаў, новых шляхоў у мастацтве.

«Паказаць час буйным планам, гаварыць асабіста з выдатнейшым майстэрствам савецкага кінамастацтва Ус. Пудоўкін, азначае ахаліць падзеі жыцця вострым пранікнёным поглядам», асвятляць іх глыбокай і абавязкова перадавай філасофскай думкай. Замест такога шырокага адлюстравання рэчаіснасці, замест аналізу яе, дзеянні кіно нярэдка займаюцца апісаннем, сканцэнтравуючы ўвагу на знешніх прыкметах часу, на тым, што ляжыць на паверхні жыцця. І тады атрымаецца, што на так званым сучасным фоне на экране разгортваюцца зусім не сучасныя падзеі, застарэлыя канфіліты і праблемы. Нярэдка драматургі, рэжысёры забываюць, што сучаснасць у мастацтве азначае не толькі і не столькі фон, час, умовы і акалічнасць дзеяння; сапраўды сучаснасць мастацкай творы можа быць толькі тады, калі ў ім ёсць сучасныя героі, характары новых савецкіх людзей, сучасныя, накіраваныя ў будучае думкі. Між такімі людзьмі могуць быць спрэчкі і сутыкненні. Важна, каб характар гэтых супярэчнасцей, канфіліктаў адлюстравалі не аджыўшыя праблемы нашага грамадства, а тые, што вызначаюць развіццё яго ў сучасны момант і ў будучым.

Калі звярнуцца да некаторых фільмаў пра сучаснасць, выпушчаныя кінастудыя «Беларусьфільм», — не дзяка пераказанца, што накіраваны яны не ў будучае, а ў мінулае, што аўтары іх рэзкаваць па шырока вядомыя факты і падзеі, пра тое, аб чым гадзач ужо чытаў у перыядычным друку ці што ён сустракаў у іншых творах мастацтва. Герой такіх фільмаў спрачаюцца, вырашаюць праблемы, якія даўно ўжо сталі ўчастаным днём савецкіх людзей. Прыгадаем хоць бы драматургі А. Макавіча, П. Гур'яна, М. Лужаніна, А. Макавіча, П. Гур'яна. Свае падзеі аднаму прапаноўваюць маладыя сцэнарысты, выпускнікі Усесаюзнага інстытута кінамастацтва. Але пакуль што ўсе гэтыя магчымасці слаба выражыставаюцца. Кінастудыя ўсё яшчэ не мае патрабана запаса сцэнарыяў і вымушана запускаць у вытворчасць нярэдка выпадковыя, недапрацаваныя творы.

Нізкі мастацкі ўзровень многіх фільмаў аб сучаснасці кінастудыі «Беларусьфільм» абумоўлены не толькі недахопам у рабоце драматургаў і сцэнарыяга адрдзела. Ёсць у чым папракнуць і тых, хто вырашае лёс сцэнарыя.

У складаным працэсе стварэння кінафільма вельмі адказная роля рэжысёра-пастаноўчыка. Ад яго майстэрства, мастацкага густу, ідэяна-пазіцыі, культурнага ўзроўню, прафесіянальных навыкаў залежыць работа вялікага здымацкага калектыву, многіх спецыялістаў кінавытворчасці. Аду і тую ж задуму, адзін і той жа сцэнарыі можна па-рознаму

І яшчэ адно пытанне, якое хваляе пытанні драматургаў і тэатра ў сувязі з дыскусіяй перад пленумам ЦК КПСР. Пасля ўступнага слова К. Гур'яна ў спрэчках выступілі старэйшыя беларускі драматургі Кандрат Крапіва, пісьменнік І. Шамякін, тэатральны крытык Ул. Шафін, драматург А. Кучар і А. Моўзна, галоўны рэжысёр Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра БССР імя Максіма Горькага Б. Дануціч, дырэктар Тэатра юнага гледача Ул. Стэльмах і інш.

Асноўнае, што закранулі прамоўцы, — гэта пытанні наватарства, станоўчага героя і «творыі» бесканфілітнасці. На тэму ўсіх прамоўцаў, дыскусія напярэдні пленуму не адказала на пытанне — што такое канфіліт у сучаснай п'есе.

Бясспрэчна адно: у канфілікце павінна адлюстраввацца рэчаіснасць. Наватарства павінна праўдліва не ў знешняй форме, а ў ідэі твора, у характарах. І таму нельга лічыць наватарскім штатнападзінны п'есу, у якіх аўтары хуткай зменай карцін імкнуча адлюстравалі ўзрост часу. Галоўную ўвагу трэба ўдзяляць не з'явам, а людзям. Трэба ствараць вобразы яркія, мятанакрававыя, моцныя, якія б выклікалі неабходнасць пераймання.

Задача драматурга — даць характар, у якім адчуваецца б індывідуальны погляд на жыццё. Герой павінен вабіць гледача глыбінёй інтэлекту. Але, як адзначыў Кандрат Крапіва, станоўчы герой — не самацэла, а мастацкі сродка, з дапамогай якога аўтар намераны дасягнуць думку да гледача. Галоўнае ж значэнне трэба надаваць ідэі твора.

НОВЫЯ РАБОТЫ МАСТАКОЎ.

П. Крохалеў. Партрэт перадавай савецкай калгаса «Балышавік» Івацкіцкага раёна Брэсцкай вобласці Любы Нікалайчы.

Кастусь ЦВІРКА.

КРЫНІЦА

Шмат верстаў я праішоў за дзень. Сям'я: вады б напіцца! — Мое дзед сказаў: — Ідзі! — Вядзе Дарога да крыніцы.

І я ішоў між лоз і дрэў, Таптаў чобор думанні, Але нідзе так і не стрэў Крыніцы той жаданай.

Мне на шляху сяло, як сад, Усталя ў зоне лета. Абсыпаў ветрык каля хат Мые ліповым цвэтам.

Калы калодзежа, з ядра, Пад восу гуд нязвычай. Я піў, і здоля вада Была смачней крынічай.

Хадзіў я сонечным сялом, Дзе ў кветках ліпне скрозь швіў. У кожнай хаце за сталом Сядзеў я добрым госцем.

Я сё — калоды толькі — мёд, Гаворку вёў заўсёгда, І добрых прымавак блажот, Як скарб, вярнуў з хаты.

І, рады, кроўці сонцу ўдзел. Мне многа гэты дзень даў. Тут што ні бабка, што ні дзед — То казка ці легенда!

І не шукаў я ўжо яд верб Крыніцаў жывой вазіжай: Тут — добра ведаў я і перс — Само сяло — Крыніца!

Сустрэча са старымі бальшавікамі

У Ляхавіцкім раённым ДOME культуры жыхары раённага цэнтру сустрэліся са старымі бальшавікамі Аляксеем Уладзіміравічам Радзіёвым і Аляксандрам Міхайлавічам Вярдзевым, якія расказалі пра свой удед у Вадкай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Асабліва спадабалася выступленне А. Радзіёва, які быў дэлегатам VIII Усерасійскага з'езду Саветаў і бачыў Уладзіміра Ільіча Леніна.

М. ДРОБЫШ.

Абменны продаж кніг

Работнікі кніжных магазінаў Чарнігава часта прывозіць кнігі для продажу чытачам Гомаля. Дзімі зноў гаварыць ахвотна набывалі творы ўкраінскіх літаратараў.

Часта выдзяжаюць з кнігамі за межы Беларусі і гомаляскія кніжнікі. Нядаўна ў Кіеве павяліўся загадчык кніжнага магазіна № 10 Гомаляскага аблкінагадзінто Л. Марголін. Ён перадаў Кіеўскаму кніжнаму магазіну № 3 на 15 тысяч рублёў кніг, выдзеныя за апошні час Беларускім дзяржаўным выдавецтвам, і ў сваю паргу атрымаў творы, выдзеныя ўкраінскімі выдавецтвамі.

В. СЯМЕНАУ.

Для слухачоў універсітэта культуры

Незвычайна людзі на гэты раз было ў Мазырскім гарадскім ДOME культуры, дзе праводзілася чарговае заняці ўніверсітэта культуры. Для слухачоў факультэта літаратуры і мастацтва рэжысёр Народнага тэатра Д. Селіанаў прачытаў лекцыю «Як трэба глядзець і ўзяць спектакль». Затым калектыв Народнага тэатра паказаў спектакль па п'есе А. Арбузава «Далёкая дарога».

У блыжэйшым час маркучэца паказаць гэты спектакль прапоўным гарадскім пасляўчы Лельчыцы, Ельск, Нароўя, Міншчын, калгаснікам вёсак Скрыгалю, Слабада, Зімовішчы, Міхайкі і інш.

Конкурс музыкантаў

7 красавіка журы міжрэспубліканскага конкурсу маладых музыкантаў-выканаўцаў Беларускай, Літоўскай, Латвійскай і Эстонскай ССР абмеркавала вынікі першага тура і абвясціла прызшчы ўдзельнікаў другога тура.

У першым туры прымаў удзел 31 піяніст; да другога тура былі далупшаны 18. У тым ліку — чатыры з Беларусі — студэнты Мінскай кансерваторыі Н. Цёмкіна, Л. Талкачова, Т. Юшкевіч, В. Крыштопенка. З Літоўскай ССР у другім туры прымаюць удзел шэсць музыкантаў — І. Сатуноўска, А. Андрушэвіч, Г. Трышукнас, А. Мацэйна, А. Дварыонайтэ, А. Ізаэнайтэ. Латвія і Эстонія прадстаўлены ў другім туры чатырма піяністамі з кожнай рэспублікі. Гэта К. Тана, С. Швалкоўска, А. Балтор, Н. Новік, Э. Роос, Г. Каскіна, А. Інгі, В. Ротэ. Усе 16 прымаюць і віданчалістаў, якія прымалі ўдзел у першым туры конкурсу, былі далупшаны да другога тура. Сярод іх мінчане — скрыпачы В. Чарныш, М. Віленчык, І. Шульцэ, С. Г. Мясліўчык, віданчалістаў С. Мадорскі і Л. Рубанчык. У другім туры выступілі літоўскія скрыпачы А. Вайнонайтэ, І. Герынгас, К. Кнішаска, Д. Намаранцайтэ, віданчалістаў С. Нарунайтэ. З Латвіі ў другім туры ўдзельнічалі скрыпачы В. Гірсік, Ю. Шалкоўскі, В. Берг, віданчалістаў Э. Тасталец, М. Вілеўру. Скрыпачы і віданчалістаў з Эстоніі ўдзелу ў конкурсе не прымалі.

Першы дзень другога тура пачаўся выступленнем мінскага скрыпача Г. Мясліўчыка, які выканаў «Раманс» Алашава, «Капрыс № 16» Паганіні, два творы Чайкоўскага — «Разважанне» і «Вальс-скерца». Апошні твор абавязкова для кожнага выканаўцы. У гэты ж дзень журы конкурсу паслухала І. Шульцэ.

Аддзяленне САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ У МАГІЛЁВЕ

Па рашэнню прэзідыума праўдліва Савеза пісьменнікаў БССР у Магілёве створана першае ў рэспубліцы аддзяленне Савеза пісьменнікаў Беларусі.

Сакратаром аддзялення выбралі пісьменнік П. Шацерыкоў.

Прапагандыст кнігі

Загадчыца раённай бібліятэкі Тамара Цімафееўна Гур'янава расказвае пра тое, як п'янішля маладая дзяўчына з вёскі Цаль. Гэта была Ганна Мініна. Яна звярнулася з просьбай дапамагчы ёй арганізацыі бібліятэку ў сваёй вёсцы. Тамара Цімафееўна ўважліва выслухала Ганну, спытала, якімі кнігамі найбольш цікавіцца калгаснікі. Аказалася, што Ганна Мініна ўжо з'ехала добра вывучыць запатрабаваны сваіх будучых чытачоў.

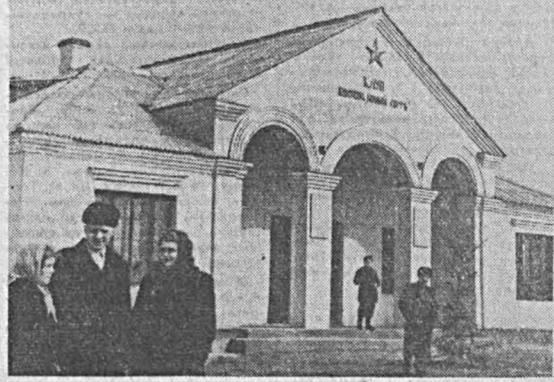
Талы выбірае самі, — парайла загадчыца бібліятэкі. І Ганна Мініна ў гэты дзень прывезла дадому многа кніг. Калгасныя сталары зрабілі сталяжы. На адным з іх Ганна размясціла мастацкую, грамадска-палітычную і прыродазнаўча-навуковую літаратуру. На іншым — кнігі па спецыяльных галінах ведаў, такіх як «Пчаларства», «Асновы аграхіміі», «Вопыт атрымання высокай ураджавасці збожжавых культур», «Вукруруза ў БССР» і інш.

Цяпер у дом Мініных людзі ходзяць, як у сапраўдную бібліятэку. Тут збіраюцца калгаснікі самых розных узростаў. Аду прыходзяць, каб абмяняць кнігу, другія — паслухаць калектывную чытку новай кнігі, гутарку аб літаратуры, у якой расказваецца пра перадавыя метады працы. Ганна дома абсталывала кніжнічку вітрыну.

Ганну Мініну можна часта сустрэць у дамах пажылых калгаснікаў. Яна прыносіць ім кнігі для абмену, ракамэндуе прычытаць той ці іншы твор, праводзіць агляд новых кніг пра Ул. І. Леніна.

Вядучую і карысную справу робіць маладая камуністка Ганна Мініна. Побач з прапаганда кнігі яна часта выступае з дакладамі і гутаркамі перад сваімі адназасноўцамі, расказвае аб рашэннях партыі на сельскай гаспадарцы, аб бегучых падзеях, якія адбываюцца ў нашай краіне і за рубяжом, распаўсюджае вопыт перадавых калгаснікаў і калгасніц у барацьбе за выкананне задат другога года сямігодкі.

Я. МАЛЫ.

У сельсасрэці «Новы шлях» Дрысенскага раёна нядаўна зладзены ў эксплуатацыю калгасны клуб. У ім ёсць гледацкая зала на 300 чалавек, бібліятэка.

На здымку: клуб калгаса «Новы шлях».

Фота С. Капелы. Фотакроніка БЕЛТА.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю
У творчых пошуках

ТВARAM ДА ЖЫЦЦЯ

НОВЫЯ РАБОТЫ МАСТАКОУ
А. Малішэўскі. «Будуўнікі Мінска».

Увага дэкаратыўна-прыкладному мастацтву

Цяпер стварыліся больш спрыяльныя ўмовы для развіцця прыкладнага мастацтва, чым, напрыклад, год ляў — сем назад. Такое становішча назіраецца ва ўсёй Савецкай краіне, у тым ліку і ў Беларусі.

І дыканы, тэды як ніколі не купіць высокамастацкага твора жывапісу або бібліятэку кніг. Гэта вельмі перашкаджае працы мэблевікоў, якія яшчэ не заўсёды адчуваюць разуменне і падтрымку з боку спажывальнікаў.

шыта, напрыклад, парцера, якія вісяць у вітрыне магазіна мастацкіх вырабаў у Мінску, каштуе 1 200 руб., а навалачка для канавай палукі — 100 руб. Кожная хатняя гаспадыня вышывае такое ж самае. Вышывальчыцы імкунца папшырыць запас сваіх узорваў і бяруць іх з тэатра.

Кіраўніцтвам і арганізацыяй працэсу ў гэтым напрамку. Усяго некалькі год існуе практыка-канструктарскае бюро Украўлення лясной, папярэняй і дрэвапрацоўчай прамысловасці Саўнаргаза БССР. Але яго дзейнасць дала ўжо добрыя вынікі.

Падобнае, але ў той самы час і крыху іншае становішча стварылася ў галіне вырабаў мастацкага шкла. З таго часу, калі на вытворчасць прыйшлі мастакі-спецыялісты Н. Раствоўцава і інш., тут відаць добрыя змены. Добра працуе Г. Ісаевіч.

Сам жа вышыўка, акрамя таго што дарагая, яшчэ і даволі аднастайная як па элементна малюнка, так і па агульных кампазіцыях. Аднастае ад запатрабаванні сучаснасці і Мінскі фарфора-фаянсавы завод (галоўны мастак В. Кірыленка). Многае тут робіцца добра, але масавых рэчаў новага тыпу, прызначаных для ўзбраення сучасных невялікіх утульных кватэр, — мала.

Беларускія мэблевікі жывуць у працоўных у гэтым напрамку. Усяго некалькі год існуе практыка-канструктарскае бюро Украўлення лясной, папярэняй і дрэвапрацоўчай прамысловасці Саўнаргаза БССР. Але яго дзейнасць дала ўжо добрыя вынікі.

Мастакоў хвалюць і арганізацыйны моманты, а таксама пытанне эстэтычнага выхавання некагортай часткі пакунікоў, якія з'яўляюцца галоўным суддзёй мастакоў.

У 1958 г. Міністэрства культуры ў Беларускае збірае працэс і канферэнцыю па прыкладному мастацтву, але і да гэтага часу яна яшчэ не праведзена. Саюз мастакоў стварыў спецыяльную прыкладнага мастацтва, якая патроула пачаць сваю работу. Цікавай і карыснай была канферэнцыя па абмеркаванні вырабаў вытворчых майстэрстваў мастацкага фонду, якая ў сакавіку праходзіла ў Саюзе мастакоў. Але склад секцыі яшчэ неадпаведна поўна, трэба больш актыўна прыцягнуць мастакоў у саюз. Так з народным майстэрствам і народным мастацтвам не прыняты ў саюз. А такія мастакі, як Мацюк і іншыя, павінны там быць. Відаць, у першую чаргу павінны быць прыняты ў саюз мастакі з вытворчых, якія маюць прафесіянальнае падрыхтоўку і якім чамусьці пакуль цяжка прайсці ў секцыю. Секцыя павінна быць цэнтрам, кваліфікаваным мастацкім саветам. Там і практычна, і выхавальна творчая праца ў Беларусі ў галіне прыкладнага мастацтва будзе спраўдзіць добрай.

Кіраўніцтвам і арганізацыяй працэсу ў гэтым напрамку. Усяго некалькі год існуе практыка-канструктарскае бюро Украўлення лясной, папярэняй і дрэвапрацоўчай прамысловасці Саўнаргаза БССР. Але яго дзейнасць дала ўжо добрыя вынікі.

Мастакоў хвалюць і арганізацыйны моманты, а таксама пытанне эстэтычнага выхавання некагортай часткі пакунікоў, якія з'яўляюцца галоўным суддзёй мастакоў.

У 1958 г. Міністэрства культуры ў Беларускае збірае працэс і канферэнцыю па прыкладному мастацтву, але і да гэтага часу яна яшчэ не праведзена. Саюз мастакоў стварыў спецыяльную прыкладнага мастацтва, якая патроула пачаць сваю работу. Цікавай і карыснай была канферэнцыя па абмеркаванні вырабаў вытворчых майстэрстваў мастацкага фонду, якая ў сакавіку праходзіла ў Саюзе мастакоў. Але склад секцыі яшчэ неадпаведна поўна, трэба больш актыўна прыцягнуць мастакоў у саюз. Так з народным майстэрствам і народным мастацтвам не прыняты ў саюз. А такія мастакі, як Мацюк і іншыя, павінны там быць. Відаць, у першую чаргу павінны быць прыняты ў саюз мастакі з вытворчых, якія маюць прафесіянальнае падрыхтоўку і якім чамусьці пакуль цяжка прайсці ў секцыю. Секцыя павінна быць цэнтрам, кваліфікаваным мастацкім саветам. Там і практычна, і выхавальна творчая праца ў Беларусі ў галіне прыкладнага мастацтва будзе спраўдзіць добрай.

Але, на жаль, ішчэ шмат людзей, якія не ведаюць запатрабаванні сучаснасці, мэты працы мастакоў. Яны заўсёды захапляюцца знешнім зьяўленнем, паказаным багаццем і гатовы ўсё жыццё набываць багатае адзенне, багатую мэбле, багатныя люстры

Але ручная вышыўка надта дарагая. Таму рэч добрая і багата вяртаецца ў вышыўку.

І. ЯЛАТАМЦАВА,
навуковы супрацоўнік Акадэміі навук БССР.

Тэме. Творы Шышка неўважліва здытаць з палотнамі Рэпіна... Такія думкі прыходзяць, калі знаёмішся з творамі беларускага мастака Яўгена Зайцава «Абарона Брэсцкай крэпасці», «Каністанцін Заслоў», «Юны партызан» і інш. Яны вырашаны па-свойму, адметным пачыркам. У творчасці мастака прыкметна імкненне да адлюстравання гераізму простых людзей.

Над якімі творами працуе мастак? Якія праблемы яго хвалюць? Такія пытанні задаюць аматары жывапісу ў гэты дні, напрыклад і адкрыты рэспубліканскага з'езду мастакоў.

Мі ў майстэрства Яўгена Зайцава. Да майстэрства прымавана вялікая палатна. Бачым людзей у святковай вопратцы. Яны злезлі з машыны, што стаіць пад дрэвамі. Людзі ідуць у вёску. Бачым будыны. А яшчэ далей — вяршыні гор, абліцця сонцам... Не, гэта не Беларусь.

Зайцаў задумана глядзіць на палатно і расказвае: — Гэта мая творчая справаздача аб пазеды ў Албанскую Народную Рэспубліку. Мне хацелася адлюстраванне жыцця працавітага і мужнага народа. Воюць бачыце, дзятчаты ў сваім нацыянальным адзенні прыходзілі ў раённы цэнтр. Гэта не свята. Яны толькі прайшлі ірануліся пасля працоўнага дня. Дзятчаты звычайна ідуць асобна, юнакі асобна...

Яўген Зайцаў з захваленнем гаворыць пра жыццё сённяшняга Албаніі, дзе ён наўдана быў годзе. Мастак пабыў у многіх гарадах і вёсках, наведаў малюніцкія майстэрні. Паўночна Албаніі, вывучаў жыццё, побыт, звычкі народа.

Беларускія вымушчана мастацтва мае стаў у многіх дзесяцігоддзях, а навука аб нацыянальным жывапісу і скульптуры ішчэ зусім маладая.

Вялікае значэнне для развіцця гэтай навуцы мела стварэнне ў сістэме Акадэміі навук БССР Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору. Сектарам вымушчанага мастацтва ў гэтым інстытуце кіруе доктар мастацтвазнаўства і навука, прафесар Міхалі Саргеевіч Кіпар.

Наш карэспандэнт звярнуўся да яго з просьбай расказаць пра развіццё навуцы аб мастацтве ў рэспубліцы.

— Мы падрыхтавалі і выдалі рад кніг, — сказаў т. Кіпар, — у тым ліку працу «Беларуская савецкая скульптура». У ёй, побач з агульнай творчасці беларускіх скульптураў, ёсць калія 30 ілюстрацый: Вышукана праца аб народным прыкладным мастацтве ў Беларусі. Падрыхтаваны новы зборнік аб мастацтве беларускага народа. Адначасна з іншымі матэрыяламі ў зборніку будзе апублікаваны артыкулы П. Масленікава «Тэматычная карціна перыяду Вялікай Айчыннай вайны», А. Уса «Беларускія вымушчана мастацтва ў мастацтвазнаўчай літаратуры» і З. Лукіной «Аб ілюстрацыі беларускіх савецкіх кніг».

Маладая вучуныя, якія вяртаюцца вакол Інстытута, старанна распрацоўваюць важнейшыя праблемы развіцця беларускага жывапісу, скульптуры, графікі. Так, бачым аспірант мастак-дэкаратар П. Масленікава напісаў дысертацыю: «Тэматычная карціна ў беларускім савецкім жывапісе». Ён разглядае развіццё тэматычнай сюжэтнай карціны ад першых дзён. У гэтай рабоце падарыў аналізуюцца лепшыя творы В. Волкава, І. Ахрэмчыка, Я. Зайцава, Я. Красоўскага і іншых

Савецкія людзі імкунца дэталіста нова выканаць заданні сям'ядзкі. І хіба не абавязак майстроў мастацтва адлюстраванне гераізму гэтай працы, багаты ўнутраны свет нашага сучасніка. Гэта разумеець многія мастакі Брэста. У іх новых работах і творчых планах значнае месца аддзена тэмам сённяшняга дня.

П. Данелія задумаў стварыць вобразы сучаснікаў, людзей моцных духам, якія не шукаюць у жыцці лёгкага дарог. Год назад пачаў П. Данелія гэтую сваю работу і нібы прадурадаў падхопіць у рэспубліцы пачын гомельскіх інжынераў і тэхнікаў, якія выявілі жаданне паехаць працаваць на вёску.

Многія і настойліва рыхтаваўся П. Данелія да конкурсу партрэтаў і пейзажаў, на які ён прадставіў некалькі новых твораў.

І Фіцісаў у апошні час пераважна пісаў партрэты. Яго не задаволілі некаторыя ранейшыя сюжэтныя карціны, у якіх не было глыбокага псіхалагічнага аналізу гераюў. Унікальнае неабходнае больш пільна вывучыць жыццё, унутраны свет сучаснікаў. Мастак пабыў на будаўніцтве Віроўскага ДРЭС, у калгасах і прывёз адтуль удамыя зямлі і партрэты.

У Давы-Гарадоцкім раёне І. Фіцісаў напісаў партрэт перадавікоў калгаснай вытворчасці — свінаркі Туцік, даяркі Сымс, Ільнявокі Вяшывецкай, старшні сельгасаршні Іякоўскага. Там жа быў створаны вобраз палескай дзятчыны («Альшанка»). Не раз бываў Іван Іякулевіч на рыштываных новабудуючых гарадах, прыглядаў да працы муляраў, тынкушчыкаў, гутарыў з імі. Ён прыходзіў у інтэрнаты, сустракаўся са сваімі будучымі гераімі ў грамадскіх месцах. Явіўся шмат замалеваць з натуры. Так нарадзіўся вобраз маладой будаўніцы. Карціна «Будуўніца» экспанавалася ў Мінску, Маскве і ў Румыніі.

Другі год працуе над гісторыка-рэвалюцыйнай карцінай «Галадоўка падліжыволеных» І. Рудчык. Апрача таго ён напісаў некалькі лірычных пейзажаў.

Радуе поспехамі творчых моладзь. У работах адзнака пейзажыста В. Сабалеўскага адчуваецца любоў да прыроды роднага краю.

М. Вапчук закончыў карціну «Паліныя». Сюжэт яе — пагрукса збожжа ў чыгуначных вагонах. Карціна напісана па эскізах, зробленых жывапісцам у час яго паезды на паліныя зямлі.

«Стонг зямлі» — так назваў новую кампазіцыю М. Дудараў. Гэта сімвалічная карціна ўшакрасае ў памяці трагічныя эпідэміі мінулай вайны, абуджае ў людзях нявысказае да фашызма, заклікае адстаіваць мір і пшчасце на зямлі. У карціне «Да

неабгрунтаванасць свярджэння крытыка аб тым, што вобраз дзятчыны ў карціне «Брыгада выдатнай якасці» — адзін з найбольш удачных у творчасці мастака. Як азначалася вышэй, гэтая адзнака ўстаўвала. Думаецца, што мастак, які мае пасля названай карціны многа новых творчых здабыткаў, наўрад ці мае патрэбу, каб да гэтай інтэрстратарскай, статычнай кампазіцыі прыстаёваліся многагадоўга даўнасі ацэнкі, якія варта перагледзець.

Невыразна сказана ў нарысе пра Красоўскага яго пра пейзажыста і амаль нічога не сказана пра яго як пра марыніста. Рэпрадукцыі запавяваюць гэты прабел.

Мала дадзена калорыхных рэпрадукцый. Апроч таго, не заўсёды ўдалы выбар твораў для калорыхнага рэпрадукцыявання. Так, лепш было б даць у колерах якую-небудзь з новых работ мастака замест вядомай гледачу «Брыгады выдатнай якасці».

У. БОЙКА.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА
9 красавіка 1960 г. 3

АЦЭНКІ ТРЭБА АБГРУНТОЎВАЦЬ

На з'ездзе мастакоў нашай рэспублікі, які неўзабаве пачае сваю работу, побач з гаворкай пра поспехі і недахопы творчасці беларускіх скульптураў, жывапісцаў, графікаў, павінна весціся і абмеркаванне сённяшняга стану беларускай савецкай крытыкі ў галіне вымушчанага мастацтва. Неабходнась гэтага абмеркавання выклікаецца тым, што беларускі мастацтвазнаўцаў ў апошні час працуюць сабыла многа, аднак, на жаль, эстэтычны ўзровень і майстэрства аналізу нашай крытыкі часта не адпавядаюць запатрабаваным часу. Таму вельмі важна сёння, не заспакоіваючыся на дасягнутым, падкрэсліць недахопы, якія тармажуюць далейшае развіццё нашага мастацтвазнаўства.

Адлюстраванне тыповых недахопаў у гэтай галіне з'яўляецца, напрыклад, манатрафічнасць нарысу І. Эленцуха пра мастака Я. Красоўскага, выдданыя ў мінулым годзе Дзяржаўным выдавецтвам БССР (рэдактар А. Ставер).

Аб карціне «Трамвай у рабочы квартал»: «...Вуліца на Украіне горада. Невялікія драўляныя домікі. Тут пракладваюць новую трамвайную лінію. На парадным плане, займаючы амаль усю вышыню палатна, — перасоўная вышка з людзьмі, якія падвешваюць кантактныя провады. Дзякуючы добраму кампазіцыйнаму рашэнню сюжэт карціны быў зразумелы гледачу».

Таму крытык, які бяроцца пісаць пра такую складаную і, мы сказалі б, супярэчліваю творчую індывідуальнасць, як Я. Красоўскі, павінен паказаць творчасць майстра ў яе развіцці. (Безумоўна, гэта датычыцца не толькі творчасці Я. Красоўскага, але і іншых майстроў жывапісу).

Што ж маем мы ў нарысе І. Эленцуха пра Я. Красоўскага? Чытач — аматар жывапісу знаёміцца з асноўнымі вехамі жыццёвага і творчага шляху мастака. Рэпрадукцыі, якія тут ёсць, даюць пэўнае ўяўленне пра творчасць мастака (гэта асабліва карысна таму чытачу, які не мае магчымасці часта наведаць Мастакі музей, жыючы на перадыку). Нарыс дае ўяўленне пра тэматыку творчасці Красоўскага, у якой ёсць больш-менш выразны характарыстыкі пасоёных (далека не ўсіх асноўных) твораў (напрыклад,

партрэта сталежара П. Ісаевіча, карціны «Выпалка сталі», неадпаву карціны «Узнагарода гераіні»). У тэксце мільгаюць назвы і даты работ, выставак. У самым агульным выглядзе дадзены агляд пасоёных перыядаў творчасці мастака. Пераказаны змест раду карцін.

Аб карціне «Беларускія ткачы»: «Сюжэт твора вельмі прости. У звычайнай сялянскай хаце, на фоне светлага прамавугольнага акна, за драўлянымі ткацкімі вярштатам працуе маладая дзятчына. Тут жа дзве ле сабрыйкі-памочніцы».

Перш за ўсё ідэяцца ў вочы не паслядоўнасць у аналізе. Так, гаворачы пра карціну «Дажынаюць», крытык заўважае, што мастаку не ўдалося «даць... вобразнае характарыстыкі», а пра карціну «Трамвай у рабочы квартал», не забывшы зазначыць, што рабочыя падвешваюць імяна кантактныя провады, ён нічога не гаворыць, як тут абстаіць справа з вобразнымі характарыстыкамі. Праду, пра гэтую карціну сказана, што сюжэт яе «быў зразумелы гледачу».

А хіба незразумелымі былі сюжэты астатніх твораў мастака таго часу? І навошта гэта было падкрэсліваць? Апроч таго, відэаочная недастатковасць прыведзеных характарыстык карцін павярджана і тым, што крытык у іх не адказаў на наступныя пытанні: як удалося мастаку ў карціне «Фабрыка акулараў» адначасова адлюстраванне «працу рабочых, іх жыццё і быт» ў адной і той жа карціне? У чым канкрэтна недастатковасць вобразных характарыстык у карціне «Дажынаюць»? У чым канкрэтна добрае кампазіцыйнае рашэнне карціны «Трамвай у рабочы квартал»? Пра якія часы расказвае карціна «Беларускія ткачы»? Яны

змест карціны «Салют гераюў»? Чым «спрыягае да сабе ўвагу» карціна «Зямля»? А менавіта пра гэты павінен быў паравацца мастацтвазнаўца, у гэтым заключалася адна з асноўных яго задач. Інакш, як бачым, ацэнкі, якія даюцца творах, гучаць перапанальна, выгладваюць адвольнымі, таму што яны неабгрунтаваныя, галаслоўныя.

Мне могуць запрэчыць: маўляў, дадзеныя карціны, якія ўпамінаюцца тут сярод іншых, загінулі ў час вайны і не было матэрыялу для больш дэталёвага разгляду. Але робіцца ж заўвага, напрыклад, нават пра фарбы і тон карціны «Дажынаюць»...

Аўтар абмяжоўваецца канстатацыяй факта, агульным заўвагамі. І гэта відаць на кожным кроку. Так, пра карціну «Вызваленне з рабства» ён піша: «Карціна багата зместам, і гэтым яна прыцягвае ўвагу гледачоў, хоць многае ў ёй яшчэ неадказана». У чым канкрэтна заклікаецца гэтае многае? Прыкладна падобнага стаўлення да аналізу можна павінацца. Пытанні настаюць на кожным кроку, калі чытаеш кнігу.

Некаторыя пераказы зместу карцін яўна распушчаны (асабліва, калі ўлічыць, што да нарыса прыкладзена багата рэпрадукцый), многа лічыцца, што многія з іх яшчэ неадказана. У чым канкрэтна заклікаецца гэтае многае? Прыкладна падобнага стаўлення да аналізу можна павінацца. Пытанні настаюць на кожным кроку, калі чытаеш кнігу.

Некаторыя пераказы зместу карцін яўна распушчаны (асабліва, калі ўлічыць, што да нарыса прыкладзена багата рэпрадукцый), многа лічыцца, што многія з іх яшчэ неадказана. У чым канкрэтна заклікаецца гэтае многае? Прыкладна падобнага стаўлення да аналізу можна павінацца. Пытанні настаюць на кожным кроку, калі чытаеш кнігу.

Некаторыя пераказы зместу карцін яўна распушчаны (асабліва, калі ўлічыць, што да нарыса прыкладзена багата рэпрадукцый), многа лічыцца, што многія з іх яшчэ неадказана. У чым канкрэтна заклікаецца гэтае многае? Прыкладна падобнага стаўлення да аналізу можна павінацца. Пытанні настаюць на кожным кроку, калі чытаеш кнігу.

У. БОЙКА.

На здымку: заслужаны дзеяч мастацтва БССР Б. Звінаградскі працуе над новай карцінай. Фота П. Белавуса.

У «логаве» матухны Манефы

На гэтым доміку, што прытаіцца ў адным з двароў вёскі Сеўрукі Гомельскага раёна, прымцаваны тэрмометр. Хоць слупок на ім з кожным днём унімаецца ўсё вышэй, у пакоях не адчуваецца цёплым ні вясной, ні ўлетку.

Доўга стукаме ў дзверы. Здаецца, нікога з жыхароў няма ў жытых. На акне, за паловіннымі рамамі — пучок галінак варыць з шышымі «скошчакі». Можна, спраўды дома нікога няма? Але нарэшце дзверы прыдчыняюцца і паказваецца нос. Ён быццам прыношаецца, і жанчына падарона косіцца вокам.

— Матухна Манефа тут жыве? Нам хацелася б з ёй пагаворыць...

— За дзверыма працяглае маўчэнне. Затым даносяцца словы:

— Так, яна тут жыве. Але ж ёй вельмі-вельмі дрэнна. Ноччу з ёй здарыліся сардэчныя прыступы. Выклікалі ўрача.

— Але ж нам хоча на некалькі хвілін... — настойваем мы.

Пасля доўгага маўчання жанчына сказала, што пойдзе пагаворыць з матухнай Манефай, можа, тая і згодзіцца выслухаць нас, можа, знойдзена ў яе акія сілы.

Дзверы зачынілі, шарганушы жалезнай засаўкай. Давалася чакаць вельмі доўга. І хоць праз акно вельмі пагадалі пшустыня «кошкі» варыць, мы ўвайшлі, што ў гэтым доме нават галінка душна, і яны даўно хочучы вырацца на волю.

У першым пакоі ў куце ад столі ледзь не да падлогі — абразы. На цёмных намітках прышыты вялікія белыя крыжы. Прыгартыя калы цёплай сценкі, ціха мурлыкае кот. Матухна Манефа ляжыць у другім пакоі. На яе накінуты нейкія адзежыны, доўгае чорнае паліто. Галава Манефы таксама прыкрытая. З-пад паліта падарона і зносна час ад часу зыркае вока.

— Да вас і пяпер звяртаюцца лядчыцца? — пытаемся.

— Нікога я не лядчу, — голас у Манефы, аднак, такі, што не верыцца, каб да гэтай жанчыны нядаўна выклікалі ўрача. — Выдумваюць усё. Часам воль памалюся, памяну каго, калі папросіцца... Ізіце з богам.

Па голасу разумеем, што жанчына гэтая ніяк не дачакаецца, калі пакінуць яе «логаву». Іла докча стаць кірэсла з ролікамі, прымацаваны-

мі да ножак. На ім матухну Манефу вышываць у час богаслужэнняў. Тут таксама многа абразоў. Перад маленькім аналойчыкам пярэня гарыць свечка. У пакоях душна.

Тая жанчына, што прапускала нас у домік, зноў, як мыш, шыгнула і зачыніла дзверы на тоўстую, з добры палец, жалезную засаўку. Але праз шышлыя яна доўга ішчці цікавала за нашымі наведвальнікамі.

Хто ж такая матухна Манефа? Яна з гэтай даволі маладая. Нарэдзілася тут жа, у Сеўруках.

— Да вайны, памяню, умела яна добра шыць і звалася не Манефай, а Марыяй Скопчывай, — раскавае санітарка масавага фельчарска-акушарскага пункта Алена Ісачанка. — А ў вайну немцы тут блізка, у Чонках, жаночы манастыр адрылі. Толькі скажу вам, што ў тым манастыры дадала не божымі справамі займацца жаншкі.

Пасля вайны Марыя Скопчыва неак прыкметна для аднавінскага ператварылася ў «святую» і стала называцца матухнай Манефай. Як кажуць, на яе век ішчці дурнаў халапа, што пагнугі здаравенны «хатылі» з прынашэннем Манефе. А яна і «лячыла», давала «разумныя» парады.

— Неак сустраля я ў Гомелі адну жанчану, — раскавае Алена Ісачанка. — Рагаварыліся. Дык гэта, кажа, вы з тых Сеўрукоў, дзе праклятая матухна Манефа бачу часу на той свет маю сястру адправіла... Пельта параў ёй прыбывае да той Манефы. Прынесла яна ёй спачатку сто пяцьдзесят рублёў. «Найміце, даражэнка, кажа Манефа, башоўку для чытанья акафіста. І добры абед згатуіце. Не скупіцеся». Ну, мы, вядома, не скупіліся. Чатырыста рублёў нам той абед каштаваў. А потым ішчці сто пяцьдзесят рублёў Манефе занесла. Самой жа ўсё горш і горш рабілася. Высахла сястра, свеціцца ўсё, бы тая лядчыцца. А да дактару не звярталася. Так і загала, бедная. Пасля мы дэведзілі: ёй трэба было свочасова і сур'езна лядчыцца...

У вёсцы непрыкметна вырасілі, бышам грыбы пасля летняга дажджу, дамы не толькі для «святых» Манефы, а і для яе сясёр Таяны Казловай і Сони Маркавай. А ў слуханкі да Манефы прыйшла Ганна Па-

пова, 1921 года нараджэння, — тая самая жанчына, што прасоувала нас у шышлы домік, перш чым упусціць нас у домік. У Ганны Паповай — медыцынская адукацыя. У свой час яна прадавала медыкам у вёсцы Жаробнае Гомельскага раёна, пасля ў лядчыцца доме на Уваравічанах, у шпіталі. Ды вось і яе пацнуга на «дэгікі хлеб». А Манефа прадавала рабшч свае цёмныя справы. Гэта праз яе трапіла ў 1956 г. у лядчыцца лядчыцца двадцятгадовага Галіна Слышова, якую матухна спрадвалі ў манастыр у Палтаве.

— Мы раілі Марыю Скопчывай перайсці на пенсію. Нахай толькі пакіне ўсю гату ў «божую каніцель» гэтае махлярства, — гаворыць сакратар сельсавета Гаўрыла Андрэевіч Дубінін.

— Згадзілася?

— Дзе там! Ані блізка!

І сакратар сельсавета раскавае, як ён аднойчы вымушаны быў шпідраваць «надчынікаў» «логавы» матухны. Да яе талы адначасова прыхалі да Добруша, а Пётрыўскага раёна і ішчці аднекул. Прыехалі, каб падчыцца ў хітрай шарланкі. І прыцягнулі, вядома, аграма грошай, ямаля ўсялякіх прадуктаў для Скопчывай.

Дарочы, і талы, як мы хацелі ўздыць у яе «інтэр'ю», у Манефы не было ніякага прыступу. Яна проста прыдуралася. Мецэстра мясцовага фельчарска-акушарскага пункта А. Берамейчык вельмі здзівілася, калі мы запыталіся, ці выклікала да сябе ўрача «хворая».

— Ого, яна «хворая!» — раскавае санітарка Алена Ісачанка.

Міжволі здамуемся, а якія ж справы з антырэлігійнай прапагандай на вёсцы. У той жа вёсцы Сеўруках, дзе непадалечу ад сельскага клуба арудае Манефа, час ад часу чытаюцца лекцыі на антырэлігійны тэму. У загодзіцца клубу Валандыны Трубыч нават складзены план чытанья такіх лекцыяў, правядзення антырэлігійных вёскаў. Але хто на іх ходзіць? Моладзь — тыя, хто ў бага не верыць, а з «паудзёнай сілы» Манефы напросту смяюцца. Калгаснікі ж старэйшага пакалення, як правіла, на такіх вёскаў не бываюць. Відаць, даўно насаля неабход-

насць нейкім чынам перабудоваць антырэлігійную прапаганду. Надоўга ж запомніцца ў раёне вёскаў, праведзены ў мінулым годзе ў вёсцы Бабовічын гэтага раёна. Нямала напранаваў работнікі раёнага аддзела культуры разам з абласным аддзяленнем Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў. На дыспут запрасілі пана. І, відаць, даняло і яго, бо, не дачакаўшыся канца вёска, ён падараў крысы станы і ўдзёк з клуба.

Справавалі падобны вёска арганізаваць і ў Сеўруках. З добрым даданам выступіў талы выкладчык Гомельскага педінстытута Т. Нікіцін, сакратар партарганізацыі мясцовага калгаса «Чырвонаярдавец» т. Антонаў, калгаснік т. Слесарніка. Але зарад, як кажуць, не трапіў у цэль: у клубе не было тых старэйшых калгаснікаў, якія любіць адрацацца ля Манефы і ствараюць у наваколлі аэраў «святасці» гэтай жанчыне.

Можна, варту падрыхтаваць для выступлення на месцы чалавека, якога некалі «дэчыла» матухна Манефа? Можна, на першых парах варту б адзіці ці два талы антырэлігійныя вёска правесці не ў клубе, а поруч таго заленага доміка ў двары, на якім прыбіты тэрмометр...

Ва ўскім выпадку, раёнаму аддзёлу культуры і абласному аддзяленню Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў ёсць над чым падумалі, каб наблізіць антырэлігійную прапаганду да матухны Манефы і яе кліентаў.

Міхась ДАНІЛЕНКА.

«Паланез Агінскага»... Так называецца тэлевізійная пастаюнка, якую дзіміі паказала сталічанаму глядачу Мінска студыя тэлебачання.

Яна апавадае аб выдатным польскім кампазітары, патрыяце свай Агінскага — Агінскага. У пастаюнку прынялі таксама ўдзел народныя артысты БССР Я. Карнавуха, заслужаная артыстка БССР Т. Шымко, артысты Сідараў, Дубашына, Ліхач і ішчці.

Рэжысёр тэлевізійнай пастаюнки — заслужаны артыст БССР М. Моін, мастак — В. Казлоў. На здымку: сцэна з тэлеспектакля. Заслужаная артыстка БССР Т. Шымко (пані Язвігіта) і артыст С. Янкускі (Агінскага).

Фота Я. Ахлімовіча.

Кінафільм «Крыжакі»

Як паведамляе польская газета «Глоас праца» («Глоас праца») ад 4 красавіка г. г., у Лодзі законаны здымкі карціны «Крыжакі» (крыжакі, члены тэўтонскага ордэна). У апошні дні здымкі здымкі здымкі. Алена з іх абываецца ў каралеўскай і крыжакі палатка перад Грунвальдскай бітвай, другая ў замкавым двары ў Сеханаве, дзе адываецца палатка паміж Зышымкам і Роттэрам. Работа над фільмам знаходзіцца ў сталы мантажу і агучвання.

Міхась ДАНІЛЕНКА.

Сярод старажытных актаў Польшчы...

Тэрыторыя Беларусі доўгі час уваходзіла ў склад вялікага княства Літоўскага, якое ў XVI ст. аб'ядналася з Польскай у адну дзяржаву — Рэч Паспалітую. З прычыны таго акалічэння дакументаўныя матэрыялы Польшчы ў той ці іншай ступені раскаваюць і аб гісторыі Беларусі.

Галоўны архіў старажытных актаў у Варшаве мае дакументаўныя матэрыялы, пачынаючы з XIII — XIV стст.

Сярод гарадскіх дакументаў ёсць матэрыялы па гісторыі — беларускія гарадоў і мястэчак — галоўным чынам розныя каралеўскія граматы, якія даюць талы ішчці прывілеі гарадскога або ішчці ўладарна-феадала. Дакументы гэтыя перамяняюцца і напісаны на рускай, польскай або лядчыцца мовах. Сярод іх ёсць такія, як падаванне каралеўскіх угоддзяў і зямля Кленскіх вёскаў ваяводзе Радзівілу, акт абмену каралеўскага мястэчка Ляхавічы на ўгоддзі Сяіслач (1572), падаванне гарадскога права каралеўскаму мястэчку Казімеж у Бабыруцкім старостве (1643) і ішчці дакументы, якія датычаць Нясвіжа, Кобрына.

Вялікую цікавасць уяўляе кніга актаў Слуцка за 1654—1659 гг.

Сярод матэрыялаў Каралеўскай эканамічнай камісіі (1700—1796) ёсць дакументы Гродзенскай, Брэсцкай, Кобрынскай, Магілёўскай эканомій. Пры гэтым сярод арыгіналаў сустракаюцца копіі з дакументаў XVI і XVII стст., як, напрыклад,

апісанне замка ў Гродна (1578); Есць дакументы Віцебскага ваяводства суда за першую палову XVI ст.

Сярод касцельных і манастырскіх папер захоўваюцца дакументы Кобрынскага парафіяльнага касцёла (1534), Брэст-Літоўскага Бернардынскага манастыра (1668), Ашмянскага Францыскаўскага манастыра (1497).

Есць у архіве карты рэвізіі граніц Польшчы з Расіяй у 1764—1767 гг. Гэта граніцы ваяводства: Мсціслаўскага, Палацкага і Віцебскага. З гідаграфічных карт маюць адносіны да Беларусі: план нівапарту ракі Мухавец (1780), карта каналаў Каралеўскага і Агінскага, складаная ў 1775 г., цікавы праект залучэння Дняпра і Дзвіны, складаны ў 1783 г. у «Камісіі скараб» вялікага княства Літоўскага, і ішчці.

Дакументы па гісторыі Беларусі можна сустрыць і ў Кракаўскім ваяводскім дзяржаўным архіве, у Цэнтральным ваенным архіве (Варшава), у бібліятэцы Чартарскіх у Кракаве. Гэта ў асноўным дакументы аб вызваленчай барацьбе ўкраінскага і беларускага народаў у 1648—1654 гг.

Пашырэнне навуковых і культурных сувязей архіўных устаноў СССР з архіўнымі ішчці краіні (і ў першую чаргу краіні народнай дэмакратыі) стварыла магчымасць для мікрафільмавання гэтых каштоўных дакументаў.

М. КАМІНСКІ.

Рафаэль і эпоха Адраджэння

(Да 440-й гадавіны з дня смерці мастака)

Эпоху, у якую жыў і тварыў італьянскі мастак Рафаэль Санці, гісторыкі мастацтва і літаратуры называюць Адраджэннем, г. зн. Адраджэннем. Адраджэнне гістарычнае — гэта эпоха — у спробах стварыць новую свецкую культуру, новае мастацтва, якія супрацьстаялі феадалізму-царкоўнай культуры ранняга сярэднявечча. У аснову культуры Адраджэння былі пакладзены прынцыпы свабоднага развіцця чалавечай асобы, яе вызваленне ад апекі рэлігіі і царквы.

Змагаючыся з традыцыямі старога феадалізму культуры, людзі эпохі Адраджэння звярталіся да вывучэння антычнай літаратуры і мастацтва, свабодных ад цэрашальскай ідэі, уласцівых феадалізму-манашскай культуры. Письменнікі, мастакі і вучоныя эпохі Адраджэння чыталі і вывучалі творы антычных аўтараў у арыгіналах і зварталі ўвагу на іх спеціфічны характар, на іх рэалістычны ідэі і вобразы, якія так адраджваюцца ад ідэяльна-вобразнай сістэмы мistics твораў феадалізму сярэднявечча.

Аднак новыя ідэі эпохі Адраджэння не былі цалкам узяты з антычных помнікаў мастацтва і літаратуры. Яны арганічна вырасталі з грамадскай практыкі перадавых людзей пераходнай эпохі. Антычнасць жа была выкарыстана для замацавання ідэі, народжаных жыццём новай эпохі.

Людзям эпохі Адраджэння ў іх барацьбе з феадалізмам схаластычнай навукай за самавызначэнне чалавечай асобы вельмі дапамагала, побач з антычнасцю, і звартанне да народнай творчасці, да народных віянаў грамадскіх адносін. Імяна ў фальклоры гуманісты Адраджэння знаходзілі ішчці больш яркае, чым у письменнікаў антычнасці, вызначэнне ідэі справядлівасці, роўнасці, свабоды ад усялякага прымуцы і феадалізму забавонаў, сапраўднай жыццярэчнасці. Усе вялікія письменнікі і мастакі эпохі Адраджэння (як у Італіі, так і ў ішчці краінах) чэрпалі ідэі і вобразы для свай творчасці не толькі з антычнасці, але і з народных крыніц.

У такую эпоху выхоўваўся і тварыў вялікі італьянскі мастак Рафаэль Санці. Нарэдзіўся ён 6 красавіка 1483 г. у сям'і сціплага правіньскага мастака Джаваіні Санці. У 11 год Рафаэль астаўся круглым сиратам. Клапаціцца аб далейшым яго лёсе Елізавета Ганзага, якая апыкала мастака да канца жыцця. Семнаццацігадовы Рафаэль пераехаў у Перуджу і паступіў у вучні да Пётра Венучы, прызванага Перуджына. Гэты мастак спрыяльна ўплываў на Рафаэля. У Перуджына Рафаэль да сягнуў высокай ступені мастацкага майстэрства, ён ужо не мог аставацца ў сабе майстэрні настаўніка. Яго бабіла да сябе Фларэнцыя — тагачасная сталіца італьянскага мастацтва эпохі Адраджэння. У Фларэнцыі Рафаэль настойліва вывучаў антычнае мастацтва, штудыраваў насценныя роспісы пачынальніка фларэнцыйскага рэалі-

зма Мазачча і творчасць ішчціх вялікіх майстроў Рэнесансу. Асабліва вялікую ўвагу ён надаваў мастацтву Леанарда да Вінчы і Мікеланджэла. Восенню 1508 г. Рафаэль едзе ў Рым па запрашэнню папы Юлія II для працы ў Ватыкане. Там ён, акрамя групы вучняў, памочнікаў і сяброў, стварае вядомыя насценныя роспісы. Лепшыя з іх — фрэскі: «Дыспута» (Тэалогія), «Мудрасць, Мера і Сіла» (Юрыспрудэнцыя), «Парнас» (Пазыія). Самае ж выдатнае з гэтых твараў — Рафаэля — вядомая фрэска «Афінская школа» (Філасофія). У ёй мастак адлюстравуе зборы антычных мудрацоў, філосафаў і вучоных. У вобразе фрэскі, ва ўсёй яе кампазіцыі мастак выказаў глыбокую думку аб светлай радасці чалавечага існавання.

Роспісы сцен Ватыкана — не адзіная праца мастака ў Рыме. Адначасова Рафаэль выконваў партрэты вясомых асоб, у гэты ж час ён стварае і сусветна вядомую «Сіксінскаю Мадонаю», якая свай ідэяляючай мастацкай дасканаласцю і па сённяшні дзень выклікае ў глядачоў называцьнае хваляванне.

У каталіцкай царкве Мадона Рафаэля лічыцца святой. Аднак гэты твор — не што іншае, як партрэт прысягаў фларэнцыйскай дзяўчыны, напісаны рукой геніяльнага майстра. Вобразы для гэтага выдатнага пратэтыма паслужыла мастаку дачка Фларэнцыйскага пекара Фарнарына.

Як і для геніяльнага Леанарда да Вінчы, што пісаў сваіх святых з вобразамі людзей, раменнікаў і майстраў Мілана, так і для Рафаэля часта служылі мадэлямі простыя дзяўчаты і сялянкі.

У сувязі з выстаўкай карцін Дрэздэнскай галерэі ў Маскве ў 1955 г. у многіх артыкулах і вядома адначасова, што жрычоны вобраз у «Сіксінскай Мадоне» Рафаэля канштэрну ў сабе выдатны тыповы рысы народа. Вобраз гэты — узаўважэнне аблічча простага італьянскага сялянкі, сучасныя мастака.

У сусветным мастацтве XVI ст. многа вялікіх твораў. Аднак ёсць спрычма, усе гэтыя карціны займаюць вядомы шэраў аднаго з вялікіх майстроў Адраджэння — «Сіксінскай Мадона» Рафаэля. Алена гэтая карціна складае цэльную эпоху ў сусветным мастацтве («Правда» ад 2 лютага 1955 г.).

Рафаэль памёр 6 красавіка 1520 г. У 37 год, калі споўнілася яму роўна ў Рыме, у поўным росквіце творчых сіл і таленту. Пасля яго засталася многа вучняў і паслядоўнікаў. Аднак яны ўжо не здолелі падчыцца да той яркай творчасці, на якой стаў ішчці настаўнік — геніяльным тварац «Сіксінскай Мадона».

Творы Рафаэля раскіданы па многіх залах еўрапейскіх музеяў. Яны ёсць і ў нас — у Ленінградскім Эрмітажы.

Антон УС.

На рэках Палесся пачалася навігацыя. У рэйсах адправіліся пасажырска-дэпалоды, самаходныя і грузавыя баржы. У гэтым годзе рачнікі Палесся перавызучу гразуаў у лятурны разы больш, чым у мінулыя. На здымку: на Дняпроўска-Бурскім канале.

Фота В. Германа. Фотэхроніка БЕЛТА.

ЧАСОПІСЫ У КРАСАВІКУ

«МАЛАДОСЦЬ»

Нумер прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Надрукаваны артыкул М. Лынькова «Каб убачыць гэта Ільіч», пераклад апевядання К. Федзіна «Малонек» з Леніна», успаміны старых большавікоў, якія сустракаліся з Уладзімірам Ільічам, С. Жбанкова «Тры сустрачкі», А. Жарва «Па публіцы Ільіча», Н. Калініна «Нястомны змагар, мудры настаўнік», І. Кажанкова «Нас натхняе ленынскае слова», вершы П. Прыходзькі, С. Макава, С. Зямчэвіча, С. Трахоўскага, А. Зярыцкага, А. Вольскага, Ул. Караткевіча, выказаныя пісьменнікаў і грамадскіх дзеячоў аб Ул. І. Леніне пад рубрыкай «Успаміны чалавечы» і артыкул Ю. Васільева «Па-ленінску жыць, працаваць, змагацца».

Змяшчаны апевяданні А. Домчанкі «Мой сябра Ігар» і «Бульба на дрэзе», І. Науменкі «Чуеся, хлопчыкі», апевесч М. Ваданосава «Паралоннае лета», нізка вершаў Р. Тармоны.

Аб людзях і справах сямгодкі раскавае нарысы В. Палтарна «Жыццё набірае разгон» і С. Курчова «На вярце энергіі».

У раздзеле «Размова аб май-

стэрстве» выступіць Ул. Юрвіч з артыкулам «Адказнасць жанра». Пад рубрыкай «У свеце мастацтва» — матэрыялы Ул. Стэльмаха «Невычэрпныя крыніцы» — пра агляд мастацкай сямедзясінскай сельскіх калектываў рэспублікі і П. Герасімовіча «На выстаўцы Яна Матэікі».

«Наша пошта» змяшчае пісьмо студэнтаў «Каб сабралі фізікі і лірыкі».

У раздзеле «Спорт» — артыкул А. Майскага «На вялікіх і малых стадыёнах», календар футбольных спаборніцтваў беларускай каманды.

У бясплатным дадатку — матэрыялы для гуртоў мастацкай самадзейнасці.

«БЕЛАРУСЬ»

Асноўныя матэрыялы нумара прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

Аб ленынскім характары раскавае ў артыкуле «Самы чалавечы чалавек» Г. Якуб. Па артыкулу А. Рэскай «Крыніца натхнення» змяшчаны з працы беларускай мастакоў і скульптараў над адлюстраваннем светлага вобраза Ільіча Сталы большавік, член

КПСС з 1898 г. Е. А. Чарнушкін раскавае ў сваіх успамінах пра незвычайныя сустрачкі з вялікім правадзіром. З успамінамі аб сустрачкі з Ільічам выступіць таксама стары большавік, персанальны пенсіянэр М. А. Аценкаў, Ул. Гарачы і Б. Арачэў у дапісе «У сэрцы народнымі змяняюць з прысвечанымі Леніну работамі беларускіх умельцаў — самадзейнасці скульптараў, вышывальчыц».

Нарэдактары вершы М. Гамолкі, І. Сіпакова, П. Пранузы, урывак з новай апевесці «Смелыя людзі» А. Якімовіча — «У родным горадзе», апевяданні Ул. Корбаня «Дружнінкі», П. Ткачова «Дарэмныя артыкулы».

Змяшчаны артыкулы, прысвечаныя жыццю і творчасці Марка Тэзна, Фрыдрыха Шапэна, Бернісцэна Бернсана.

Чытач, як заўсёды, знойдзе ў часопісе рэцэнзіі на новыя кнігі беларускіх пісьменнікаў, рэпартажы і дапісы пра жыццё гісторыі Беларусі, шматлікія інастранны.

КАБ ГУЧНЕЙ ЦЫМБАЛЫ ГРАЛІ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.) таленавіты мастацкай моладзі. Як жа асвятліла «Гомельская праўда» гэтую значную падзею ў культурным жыцці свайго абласнога цэнтру?

Чатырнаццаціга лютая ў газете паявілася фота з экспанзіі выстаўкі. Фота суправаджалася невялікай тэкстай, якая названа: «На палатках — малодосць». Той, хто пабываў на выстаўцы, наўзна, запытаўся: «Чаму толькі малодосць?», бо тэматыка твораў вельмі разнастайная, і тое, што ён бачыў на палатках, не абмяжоувалася толькі малодосцю. Газета паведамляе, што ў залах эканупаюцца работы з выстаўкі, прысвечанай саракагоддзю ВЛКСМ. Але ў экспанзію ўвайшла толькі частка работ з памянай выстаўкі, і яна папоўнена творами Вялікага-Біруля, Грыца, Вярэйскага, Мухніна, Курквінкі і ішчціх майстроў.

Не лепш асвятленне выявіла чалавек мастацтва і ў ішчціх абласных газетах. Брэсцкая «Зара», напрыклад, смага лютая паведала сваім чытачам, што мастак Н. Ващук закончыў працу над карцінай «Шаліна» і нават фотарэпродукцыі твора не змясціла. Мы павіны ўяўляць мастацкіх вартасці новага твора на наступных словах: «Карціна адлюстравуе паругу ў вагоны багатага ўраджаю чаліных зямель». Аналагічны матэрыял змяшчаны і ў «Гродзенскай праўдзе». Дзесятыга лютая пад рубрыкай «З рэдакцыйнай пошты» газета надрукавала карэспандэнцыйны «Юны скульптар». Тут ёсць фота, на якім мы бачым шасцігадовага хлопчыка Сашу Фундатора. Газета паведамляе, што хлопчык гэты робіць фігуркі з пластыліну. «Што ж тут лядчыцца», — спытае чытач, — амаль усё дзеці штысць лядчыцца, і многія з пластыліну. Чым жа вызначаюцца Сашыны фігуркі, чаму яго партрэт упрыгожвае газету? Рэдакцыя нават

не паведала, дзе, у якім горадзе, у якім раёне жыве хлопчык.

Затрыманні і кінарэжыя, як мы